

and buy goods, services, competences, and experiences, and how they use them in order to satisfy their needs and desires” [2, p. 13].

Under the present development requirements, the conditions for growth of individual regions on which the directions of development of provinces should be based are becoming of vital importance. For several years territorial marketing, the subject of which may be a territorial unit: commune, district, region, country, as well as a spatial unit of particular social and political, economic, natural, tourist or historical importance, in particular protected areas (e.g. national and landscape parks, nature reserves, and protected landscape areas) has been playing a significant role in regional development. The specificity of a given region is of key importance in marketing. Strong regionalisation and increase of competitiveness between regions constitutes a significant stimulus to the development of local marketing, especially considering the underdevelopment of certain regions (e.g. increase in unemployment, lack of services, etc.). An essential element of the development of regions is social support for local authorities and strong identification of residents with the region. This identification is particularly visible in the case of countries and areas which have strongly stressed their local specificity, especially in terms of culture/tourism.

Effective marketing organisation goes beyond internal problems, which in the workflow system are dealt with by a marketing and sales unit, since marketing concerns many aspects of a strategy, e.g. with regard to a region, and requires coordination with its other activities. Marketing organisation fits into the entire management structure in which different activities are conducted. This is related to the distribution of tasks in companies, different responsibilities and powers, and relations between them [1, p. 111]. Marketing activities of a region should concern among others information and promotional campaigns aimed at familiarising potential clients, usually tourists, with all attractions and facilities available in a given region.

A marketing plan of a given region should include promotion instruments, even in the form of a general outline. The effort put into planning and diligent implementation of the tasks of the promotion plan will facilitate the development of the region in the future. This applies particularly to aspects of planning such as specifying the strengths and advantages of a region.

The market is characterised by strong competition between regions which, in order for them to survive, necessitates preparing a value added offer for clients/tourists. In order to create such value, it is crucial to fully understand the rules governing the market and have the knowledge of the tools used in marketing.

#### Literature:

1. Middleton V.T.C., Marketing in Tourism, Polish Tourism Development Agency, Warsaw 1996.
2. Nowacki R., Advertising, Difin, Warsaw 2005.

**Monika GRABOWSKA**  
*Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu*

## **SYSTEM LETS JAKO ALTERNATYWNA FORMA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ**

Obecny system gospodarczy oparty na tradycyjnym pieniądzu przeżywa kryzys i ograniczenia. Jak pokazała historia i wydarzenia, a konkretnie załamania gospodarcze, recesje czy kryzysy finansowe, system oparty na tradycyjnym pieniądzu jest dysfunkcyjny. Niejeden kryzys gospodarczy doprowadził do braku pieniądza w obiegu, z którym nie potrafił sobie poradzić tradycyjny rynek. Takie właśnie okoliczności przyczyniły się do szukania odpowiedzi na braki obecnego systemu. Próbę rozwiązania problemu podjął Michael Linton, kiedy to w 1983 roku w Courtenay w Kanadzie stworzył system wymiany barterowej wielostronnej (LETS), a tym samym pominął dotychczasowe rozwiązania oparte na pieniądzu tradycyjnym. Barter zrodził się ponieważ istniało zapotrzebowanie na system, który pozwoli na wzajemną współpracę i kooperację w sferze ekonomicznej. Linton zaproponował alternatywny rynek do tego, który jak się okazało funkcjonuje w sposób ułomny. Po dwóch latach działania, system ten w Courtenay miał już 500 członków i na

koncie wymianę dóbr i usług na łączną kwotę ponad 300 000 dolarów, która zasiliła będącą w depresji lokalną ekonomię. Przy tworzeniu nowego systemu twórca wziął pod uwagę fakt, że wiele z najrozmaitszych potrzeb można spełnić bez posiadania pieniędzy, ale dzięki wymianie usług i dóbr pomiędzy uczestnikami współpracującej ze sobą grupy, połączonej w produktywną całość. Ominął niedogodności zwykłego systemu walutowego konstruując system, w którym pieniądź jest jedynie informacją, czyli w sensie fizycznym nie istnieje. Natomiast informacja jako że nie jest dobrem rzadkim, można ją powielać w nieskończoność. Zaprojektowany system, jest ze swojej natury lokalny i przez społeczność lokalną kontrolowany. Nie jest odpersonalizowaną machiną jak współczesny system finansowy.

Jak rozumieć LETS? Local Exchange and Trade System, czyli System Lokalnej Wymiany Usług, którego podstawę stanowi wzajemna wymiana dóbr materialnych, usług czy umiejętności pomiędzy ludźmi zrzeszonymi w lokalnej sieci. Mechanizm funkcjonowania opiera się na wymianie tego czym chce się podzielić uczestnik tego systemu. Tworzone są listy dóbr i umiejętności, a obecnie nawet bazy danych, które ma się do zaoferowania. Lista jest przekazywana organizatorowi, który zebrawszy takie listy od wszystkich układa tematyczny skorowidz z nazwiskami i telefonami ludzi, zajmujących się określonymi dziedzinami. Członkowie systemu, a jednocześnie społeczności lokalnej sami emitują swój własny pieniądź oraz kontaktują się nawzajem w czasie pracy. Zapłata odbywa się w formie "fałszywych pieniędzy", których wartość wypisana jest na czeku. Środkiem wymiany jest tu punkt kredytowy (LETS Credit), który ma ustaloną wartość (np. jednostkę czasu albo energii). Jest to zatem model typu mutual credit. Jego podstawą jest rejestr przechowujący informacje o oferowanych przez społeczność dobrach i usługach oraz stanach kont.

W systemie nie jest wykorzystywana emisja drukowanych papierów dłużnych. Natomiast чеки są zbierane przez jedną osobę i sumowane razem, jak w banku. Co 1,5-2 miesiące publikuje się listę osób, które biorą udział w wymianie, z zaznaczeniem przychodów i wydatków. W przeciwieństwie do banku, jakkolwiek deficyt tu nie ma znaczenia, ponieważ system jest zamknięty i musi istnieć równowaga między członkami z kredytem oraz z deficytem. Jak się okazuje ci z deficytem napędzają system. W wielu takich schematach "fałszywe pieniądze" mają równowartość w obiegowej monecie, w innych jedyną miarą jest czas. Ten rodzaj systemu wartościuje wszystkich ludzi jednakowo, tak więc godzina pracy krawcowej jest opłacana tak samo, jak godzina pracy mechanika. Tego rodzaju system stwarza pewne trudności, gdy włączone są weń sklepy czy firmy, ponieważ one zazwyczaj nie przeliczają pracy na godziny.

Główną ideą systemu jest jego lokalny zasięg. Natomiast gdy wydane będą pieniądze w normalny sposób, to zarobione lokalnie prawie zawsze opuszczą region. Jak wiadomo, oficjalne pieniądze zawsze zgromadzą się tam, gdzie można ich zarobić jeszcze więcej, więc w rzeczywistości skończy się to wyzyskiem ludzi w krajach biednych lub też w przemyśle, który zagraża środowisku. A tego nie można w żaden sposób kontrolować. Jeśli chodzi o lokalne "fałszywe pieniądze", to wiadomo dokładnie, na co są wydawane. Główną uwagę skupia się tutaj na czynniku społecznym (pracującym kapitale społecznym), który mógłby przyczynić się, zarówno do wzrostu gospodarczego, ale przede wszystkim do przemiany relacji pomiędzy podmiotami rynkowymi i poprawy na lokalnych rynkach.

Obecnie problemem bardzo często spotykanym w świecie pełnym podmiotów (ludzi) nastawionych na zysk jest poczucie doskwierającej izolacji. Obserwuje się nagminnie w społeczności lokalnej zwiększone poczucie nieakceptacji, czy nawet wykluczenia społecznego, często spowodowanego problemami ekonomicznymi. I właśnie LETS-y, poprzez swoje funkcjonowanie aktywizują członków społeczności lokalnej w sieć, ponadto łączy ich przy okazji w sieć przyjaźni i pozytywnych relacji międzyludzkich. Podczas wymiany barterowej przełamywane są pierwsze bariery, które potem przestają być trudne. W konsekwencji działania LETS powraca sens i poczucie wspólnoty wewnątrz społeczności lokalnej. Zauważalna jest kwitnąca współpraca. Na rozwinięciu systemu LETS zyskuje także lokalny biznes, w zasadzie bez względu na to, czy poszczególne podmioty gospodarcze stają się członkami sieci, czy też nie. Zwolnione zasoby gotówkowe zostaną przecież wydane. Dodatkowym plusem bycia uczestnikiem systemu jest fakt,

że uczestnik może oferować swoje towary i usługi za częściową zapłatę w jednostkach lets i w gotówce, dzięki czemu zyska klientów, których mógłby nie mieć oczekując tylko zapłaty w gotówce. Zyskują także społeczne organizacje wewnątrz społeczności lokalnej. Praca społeczników może być dzięki lets opłacana i nie muszą oni stawać przed trudnym dylematem: czy kontynuować swoją, ważną działalność, czy zadbać raczej o swoje materialne potrzeby.

Obecnie na świecie systemy LETS oraz inne systemy ekonomii alternatywnej mnożą się w tempie zdumiewającym. Istnieje ponad 800 podobnych systemów w wielu krajach świata - m.in. w Kanadzie, Wielkiej Brytanii, Australii, Nowej Zelandii, Holandii, Niemczech, USA, czy też w Argentynie, wszędzie tam gdzie ludzie pragną odrzucić ekonomię wyzysku i niesprawiedliwości, na rzecz samopomocy ekonomicznej. Doszło nawet do tego, że w niektórych krajach funkcjonują systemy bazujące na LETS. Przykładowo we Francji wykorzystywany jest SEL (Systeme d'Echange Local), a w Niemczech istnieją koła wymiany nazywane Tauschring, Tauschkreis. Jak widać społeczny system wymiany ewoluuje i jak dotąd cieszy się coraz większym zainteresowaniem ze strony społeczności lokalnej, broniącej swoich praw do godziwego życia.

Podsumowując warto podkreślić, że system wymiany barterowej, który nie jest nastawiony na zysk, i jest stworzony dla swoich członków, oraz w celu poprawy sytuacji na lokalnych rynkach, nie miał nigdy w zamierzeniu przyczynić się do upadku bądź zastąpienia systemu pieniężnego, czy też walutowego. Jego rola ma polegać na uzupełnieniu tego niedoskonałego, i jak życie pokazało ułomnego systemu pieniądza tradycyjnego.

#### Literatura:

1. Greco T.H., Jr., *New Money for Healthy Communities*, Publisher, 1994, USA.
2. *Promoting Trade in LETS Systems*, LETSlink Netherlands the Strohaln Foundation, 1998.
3. Croft J., *Building a community currency: lessons drawn from creation of Letsystems*, 2014.
4. Kenworthy L., *Social Capital, Cooperation, and Economic Performance*, University Press of New England, 2001.
5. Kent D., *Healthy Money, Healthy Planet: Developing Sustainability Through New Money Systems*, 2005.

**Mariola DROZDA**

*Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska*

## **ZNACZENIE STATYSTYKI W RACJONALNEJ GOSPODARCE ZYŻYTYM SPRZĘTEM ELEKTRYCZNYM I ELEKTRONICZNYM**

### **1. Wprowadzenie**

Codziennie od dłuższego czasu obserwujemy jak rozwój cywilizacyjny zapoczątkowany w XIX wieku wielką rewolucją przemysłową przynosi ludzkości wiele osiągnięć, które całkowicie zmieniły i nadal zmieniają życie przeciętnego człowieka. Z pewnością osiągnięcia te w zasadniczy sposób ułatwiły życie codzienne, lecz jednocześnie pojawiło się wiele zagrożeń wynikających z obecności techniki wokół nas [Żuber 2007, s. 7]. Wkroczenie postępu technologicznego do projektowania i produkcji urządzeń elektronicznych i elektrycznych napędza lawinowy rozwój nowoczesnych technologii informatycznych, pobudza produkcję i sprzedaż sprzętu jak również wpływa na znaczny i ciągły wzrost ilości zużytego sprzętu co stanowi wielkie wyzwanie dla ochrony środowiska przed degradacją [Khatriwal, Krauchi, Widmer 2009, s. 153-165], z uwagi na szkodliwe substancje chemiczne zastosowane przy produkcji. Szeroko już rozpowszechniony postęp w technologii doprowadził do powstania ogromnych ilości komputerów, tabletów, telefonów komórkowych, cyfrowych odtwarzaczy muzyki i innych produktów elektronicznych świat stanął w obliczu rosnącego kryzysu e-odpadów [Zyśk 2009, s. 41] Ochrona środowiska już od wielu lat jest jednym z podstawowych i najważniejszych obszarów współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej. Dostrzeżone problemy ekologii na tle dalszego rozwoju technologicznego, społecznego i gospodarczego oraz sposoby ich rozwiązywania muszą być ściśle powiązane z wiedzą o aktualnym ich stanie. Dlatego pojawiła się potrzeba budowy systemu i ciągłego